

B. D. POPPEN

Drie kwitanties uit 1829 'wegens het ontvangen maalloon'

Soms komen historische vondsten uit een onverwachte hoek. Zo werd ik eens gebeld door de heer Pettinga uit Winsum, die mij vertelde in het bezit te zijn van drie oude kwitanties, die op naam stonden van molenaars. Een paar dagen later kwam hij ze brengen, waarbij hij vertelde de documenten te hebben gevonden tijdens restauratiewerkzaamheden in het Hotel 't Gemeentehuis te Bedum, waar ze opgerold tussen balken op de zolder hadden gelegen.

Het markante hotel staat er nog steeds en ook de twee grote deuren aan de voorzijde van het pand zijn nog

aanwezig. Hierachter bevond zich de 'doorrid', zoals die bij veel oude herbergen was te vinden. In vroeger tijden reed men met paard en wagen hierdoor naar de erachter gelegen ruimte om er de paarden te stallen. Het restaurant in het hotel 't Gemeentehuis te Bedum draagt dan ook de toepasselijke naam 'Paardenstal'.

De drie kwitanties dateren alle van juli 1829 en zijn afgegeven door de gemeenteontvanger van Bedum. Het betreft een verrekening van het maalloon over de maand juni 1829. In die periode gold voor molenaars

HET HOTEL 'T GEMEENTEHUIS AAN HET BOTERDIEP TE BEDUM MET LINKS OP DE ACHTERGROND DE ZAAGMOLEN VAN SIETSEMA OMSTREEKS 1910.



de mogelijkheid de belasting op het gemaal jaarlijks te pachten door middel van een abonnement, de zogenaamde admodiatie.

De betreffende drie molenaars waren op 31 oktober 1825 bij het vaststellen van de staat van korenmolensressorten voor de gemeente Bedum aangewezen. De molenaar die zo'n ressort kreeg toegewezen, had daarmee het alleenrecht om binnen een bepaald gebied het graan te malen.

De eerste molenaar was Meerten Reinders Veltman, hij was molenaar op de korenmolen te Bedum, waaronder ook viel Reidland, Westerdijkshorn, Ellerhuizen, Ter Laan, Zuidwolde en Noordwolde.*)

De tweede was de weduwe van Klaas Pieters Oosterhoff, die rogmolenaar was op de korenmolen te Onderdendam, waaronder ook viel Menkeweer en Onderwierum.*) Klaas Pieters was op 27 mei 1827 te Onderdendam overleden in de leeftijd van 32 jaar. De derde was Sieuwert Willems van den Molen, hij was molenaar op de korenmolen te Noorderhoogebrug, waaronder ook het onder Noorddijk gelegen viel. De bedragen die zij als maalloon ontvingen verschillen nogal. Zo ontving Meerten Veltman een bedrag van achtenveertig gulden en een halve cent, de weduwe Oosterhoff ontving eenendertig gulden en tweeënvijftig en een halve cent en Sieuwert van den Molen een bedrag van zes gulden en eenenveertig en een halve cent.



DE KWITANTIE VOOR DE WEDUWE VAN KLAAS PIETERS OOSTERHOFF TE ONDERDENDAM.

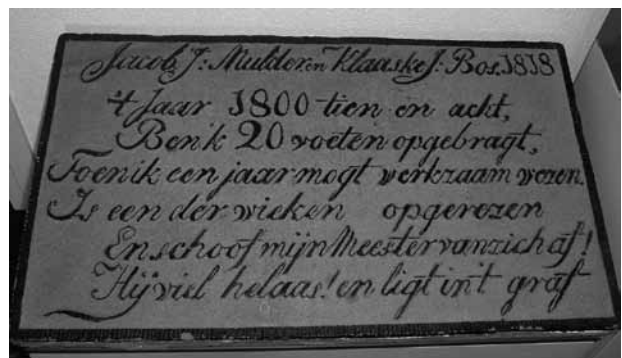
Van de molens resteren er nog twee. De molen te Onderdendam was in 1829 nog een grondzeiler, die in 1851 werd herbouwd tot stellingmolen. Vanaf 1939 tot 2007 heeft de molen als romp aan het Boterdiep gestaan. In 2008 werd de molen geheel hersteld en hij draagt nu de naam 'Husingo'.

De molen te Noorderhoogebrug brandde in 1842 af, maar werd weer opgebouwd. In 1907 brandde ook deze molen af. De nieuwe molen, door Christiaan

Bremer iets verder naar het zuidoosten herbouwd, staat er nu nog en draagt sinds 1963 de naam 'Wilhelmina'.

De molen te Bedum was in 1777 gebouwd en werd in 1818 twintig voet omhoog gebracht. Hij was uitgerust met drie paar stenen waaronder één paar schorsstenen. Hij stond in het dorp aan de noordzijde van het Boterdiep. In 1924 werden de kap en roeden verwijderd en in 1966 werd het onderstuk afgebroken.

Van deze molen resteert een bijzondere gedenksteen, die oorspronkelijk, boven de ingang van de molen, was ingemetseld. Op deze steen is de volgende tekst te lezen:



JACOB J. MULDER EN KLAASKE J. BOS. 1818

'T JAAR 1800 TIEN EN ACHT.

BEN 'K 20 VOETEN OPGEBRAGT,

TOEN IK EEN JAAR MOGT WERKZAAM WEZEN.

IS EEN DER WIEKEN OPGEREZEN

EN SCHOOF MIJN MEESTER VAN ZICH AF!

HIJ VIEL HELAAS! EN LIGT IN 'T GRAF

Jacob Jans Mulder verongelukte op 20 juni 1819. Zijn weduwe Klaaske Jacobs Bos hertrouwde op 7 april 1821 te Bedum met de hiervoor genoemde Meerten Reinders Veltman. Zij was toen 39 jaar oud en hij 26 jaar.

De drie kwitanties heb ik aangevuld met genealogische gegevens van de betreffende molenaars, de persoonskaart, alsmede met gegevens over de molens waarop zij werkzaam waren. Daarna heb ik het geheel overgedragen aan het RHC Groninger Archieven. En daarmee zijn ze uiteindelijk op een plek terecht gekomen waar ze tot in lengte van jaren goed bewaard worden en tegelijkertijd voor iedereen zijn in te zien.

*) In de staat van korenmolensressorten uit 1825 zijn ze verwisseld en staat bij Veltman het ressort Onderdendam en bij Oosterhoff het ressort Bedum vermeld.